

22.9.2021

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Viite: STM määräys 8.10.2020 (VN/22109/2020).

Lausunto alueellisista covid-19-epidemian vaiheista koskien VN:n antamaa asetusta ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Valtioneuvosto on antanut asetuksen ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi (116/2021 ja asetuksen muutokset).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) antaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön määräyksen mukaisesti lausunnon alueellisesta covid-19-epidemian vaiheesta ja tehdyistä toimenpiteistä. Tässä lausunnossa otetaan huomioon sairaanhoitopiirin alueellisten yhteistyöryhmien näkemykset alueiden epidemiologisista tilanteista.

Sairaanhoitopiirit ovat organisoineet viranomaistyötä alueellaan yhdessä kuntien, ELY-keskusten, AVI:en ja THL:n kanssa. Alueellinen epidemiatilanne arvioidaan ensi sijassa sairaanhoitopiirien koordinoimissa alueellisissa työryhmissä, joissa on soveltavasti edustus myös kuntien toimivaltaisilla viranomaisilla. Arvio perustuu seurantatietojen ja tartunnan jäljitystä koskevien tietojen tarkasteluun. Sairaanhoitopiirit raportoivat THL:lle alueidensa epidemiologisesta tilanteesta sekä päätetyistä toimenpiteistä viikoittain. Tiedot käsitellään sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asettaman tilannekuva- ja mallinnusryhmän kokouksessa osana Covid-19-epidemian torjumiseksi laaditun valtioneuvoston hybridistrategian toteutumisen arviointia.

Rokotusohjelman edistyminen

Suomessa koronarokotusten kohderyhmästä eli 12 vuotta täyttäneistä oli 20.9. mennessä 67 % saanut toisen rokoteannoksen ja 83 % ensimmäisen rokoteannoksen. Yli 40-vuotiaassa väestössä on yhteensä saavutettu yli 80 %:n täyden rokotussarjan kattavuus, ja kussakin yli 40-vuotiaiden 5-vuotisikäryhmässä yli 80 % on ottanut ensimmäisen rokotusannoksen. Nuorilla ja nuorilla aikuisilla (16–39-vuotiaat) rokotuskattavuus on toistaiseksi alhaisempi: ikäryhmästä 46 % on saanut täyden rokotussarjan ja 74 % on ottanut ensimmäisen annoksen. 12–15-vuotiaista 66 % on saanut ensimmäisen rokoteannoksen. THL:n arvion mukaan 12 vuotta täyttäneen väestön 80 % rokotekattavuus voidaan saavuttaa lokakuun loppuun mennessä.

Terveydenhuollon kuormitus

Sairaalahoitoon tarvittava voima on pysynyt viime viikkojen ajan vakaana. Sairaalahoitossa oli 20.9. 94 covid-19-potilasta, joista 19 oli tehohoidossa. Suuri tapausmäärä kuormittaa kuitenkin huomattavasti perusterveydenhuoltoa ja heijastuu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyteen.

Valtakunnallinen epidemiatilanne

Viikoittainen uusien koronatapausten määrä on Suomessa edelleen vähentynyt: viikolla 37 (13.–19.9.) uusia tapauksia todettiin yhteensä 2 788, eli noin 300 tapauksia vähemmän kuin edeltävällä viikolla 36, jolloin tapauksia todettiin 3 130. Uusien tapausten ilmaantuvuus oli viikkojen 36–37 (6.–19.9.) aikana 107/100 000 asukasta, 27 % alhaisempi kuin edeltävän kahden viikon aikana, jolloin luku oli 146/100 000. Epidemiatilanne on siis parantunut,

22.9.2021

vaikka tartuntoja todetaan Suomessa edelleen paljon. Epidemia leviää tällä hetkellä erityisesti 20–49-vuotiaiden, rokottamattomien henkilöiden keskuudessa: viikoilla 36–37 tartuntoja ilmaantui tässä ryhmässä yli kolminkertaisesti koko väestön ilmaantuvuuteen nähden.

Ravitsemisliikkeiden rooli Covid-19-epidemian leviämisessä

Ravitsemisliikkeissä tapahtuneiden tartuntojen määrä on pysynyt viimeisten viikkojen aikana alhaisena, mikä on todennäköisimmin seurausta niihin kohdistuvista rajoituksista. On kuitenkin huomattava, että tartunnanlähde jäi edelleen epäselväksi yli kolmanneksessa kaikista uusista koronatapauksista, ja on todennäköistä, että osa näistä tartunnoista on peräisin ravitsemisliikkeistä.

Ravitsemisliikkeisiin liittyvien altistumistilanteiden määrän arviointi on haasteellista. Altistuneiden todellisen määrän arvioidaan olevan raportoitua määrää huomattavasti suurempi, sillä pienempiä altistustilanteita on paljon ja hyvin usein altistuneiksi voidaan nimetä tai tunnistaa vain oman seurueen jäsenet eikä muita, toisilleen tuntemattomia asiakkaita. Sama koskee myös ravitsemisliikkeissä tapahtuneiden tartuntojen määrää, joka on todennäköisesti aliarvio johtuen sekä raportoinnin puutteesta että siitä, että tartunnan lähde jää nykyisellään yli kolmanneksessa tapauksista selvittämättä.

THL luokittelee tartuntariskin suuruuden ja leviämispotentiaalin arvioinnin perusteella baarien ja pubien, karaokebaarien ja yökerhojen sisätilat merkittävän riskitason ympäristöiksi, ulkoilma-anniskeluterassit kohtalaisen riskitason ympäristöiksi ja vastaavasti henkilöstöravintolat sekä ruokaravintoloiden sisätilat ja ulkoilmaruokailuterassit vähäisen riskitason ympäristöiksi ([Arvio tapahtumien ja kokoontumisten koronavirukseen liittyvästä riskistä, THL](#)).

Alueellinen epidemiatilannearvio

Sairaanhoitopiirien alueellisten yhteistyöryhmien itse tekemien arviointien perusteella viisi aluetta oli 22.9.2021 STM:n toimintasuunnitelman määritelmän mukaisessa leviämisvaiheessa. Kahdeksan sairaanhoitopiiriä oli määriteltä kiihtymisvaiheeseen.

Leviämisvaihe: Etelä-Karjalan, Helsingin ja Uudenmaan (HUS)*, Satakunnan, Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirit (viisi aluetta).

Kiihtymisvaihe: Etelä-Pohjanmaan, Itä-Savon, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Kymenlaakson, Pirkanmaan, Pohjois-Savon** ja Päijät-Hämeen sairaanhoitopiirit (kahdeksan aluetta).

Perustaso: Etelä-Savon, Kainuun***, Keski-Suomen, Lapin, Länsi-Pohjan, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirit sekä Ahvenanmaan maakunta (kahdeksan aluetta).

* HUS-alueella seuraavat kunnat ovat kiihtymisvaiheessa: Askola, Hanko, Inkoo, Karkkila, Kirkkonummi, Lapinjärvi, Lohja, Loviisa, Porvoo, Raasepori, Sipoo, Siuntio ja Vihti.

** Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä Kuopion kaupunki on leviämisvaiheessa.

*** Kainuun sairaanhoitopiirissä Kajaanin kaupunki on kiihtymisvaiheessa.

Muutokset alueellisissa tilanteissa edelliseen lausuntoon (15.9.2021) verrattuna:

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä Porvoo ja Sipoo ovat palanneet leviämisvaiheesta kiihtymisvaiheeseen 9.9.

Satakunnan sairaanhoitopiiri siirtyi kiihtymisvaiheesta leviämisvaiheeseen 16.9.

22.9.2021

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä Kuopio siirtyi kiihtymisvaiheesta leviämisvaiheeseen 20.9.
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri palasi leviämisvaiheesta kiihtymisvaiheeseen 21.9.
Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri palasi kiihtymisvaiheesta perustasolle 21.9.
Kymenlaakson sairaanhoitopiiri palasi leviämisvaiheesta kiihtymisvaiheeseen 22.9.

Johtopäätökset

Rokotukset ovat edistyneet nopeasti ja vakavan taudin riski väestössä pienentyä jatkuvasti. Covid-19-potilaiden aiheuttama sairaalakuormitus on pysynyt vakaana, ja tartuntamäärät ovat vähentyneet useamman viikon ajan. Kuitenkaan rokotuskattavuuden antama suoja ei ole vielä sillä tasolla, että tartuntojen torjuntatoimista voitaisiin kaikilta osin luopua. Tavoitteena on estää tartuntojen laaja leviäminen vakavamman sairastumisen riskissä oleviin rokottamattomiin ikä- ja riskiryhmiin.

Laitoksen arvio on, että ravitsemisliikkeitä koskevien rajoitusten asteittainen purkaminen voi olla perusteltua rokotuskattavuuden jatkuvasti kasvaessa. Rajoitusten purkamisessa tulee kuitenkin edelleen ottaa huomioon alueellinen epidemiatilanne sekä välttää eri rajoitustoimien samanaikaista purkamista. Rajoitusten ennenaikainen lieventäminen aiheuttaa riskin, että epidemiatilanne ei parane tai saattaa jopa heiketä nykyisestä. Tätä myötä muista rajoitustoimista, kuten lapsiin ja nuoriin kohdistuvista rajoituksista luopuminen viivästyisi.

Helsinki, 22.9.2021

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Yksikön päällikkö

Otto Helve

Liite 1. Yhteenveto epidemiatilanteen kehittymisestä sairaanhoitopiireittäin. Taulukossa esitetään ilmaantuvuudet, tapausten määrä sekä covid-19-positiivisten näytteiden osuus kaikista testatuista näytteistä. Epidemiatasojen määrittelyyn käytettävät kriteerit on kuvattu alemmassa taulukossa.

Aluehallinto- virasto	Sairaanhoitopiiri	Ilmaantuvuus (tapausta/ 100 000 asukasta)		Tapausten määrä		Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä	
		14 vrk		7 vrk		7 vrk	
		Viikot 34–35	Viikot 36–37	Viikko 36	Viikko 37	Viikko 36	Viikko 37
Etelä-Suomi	HUS	245	147	1 396	1 115	2.7	3.1
	Etelä-Karjala	134	128	64	98	2.0	4.0
	Kymenlaakso	89	80	67	63	1.9	2.4
	Päijät-Häme	80	89	87	100	2.1	3.2
	Kanta-Häme	127	74	67	59	2.1	2.3
Lounais- Suomi	Varsinais-Suomi	179	140	384	297	3.9	5.0
	Satakunta	35	112	72	170	1.5	4.2
Länsi- ja Sisä-Suomi	Pirkanmaa	111	86	275	192	2.3	2.4
	Keski-Suomi	25	63	58	100	1.4	3.2
	Etelä-Pohjanmaa	83	43	52	30	1.2	1.0
	Keski-Pohjanmaa	56	91	36	34	2.0	2.4
	Vaasa	168	154	174	87	4.0	2.8
Itä-Suomi	Etelä-Savo	60	57	21	35	1.0	2.2
	Itä-Savo	143	115	31	15	2.6	1.9
	Pohjois-Savo	59	133	146	177	2.8	4.2
	Pohjois-Karjala	24	18	11	18	0.3	0.7
Pohjois- Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	134	62	123	132	1.7	2.2
	Kainuu	210	46	25	8	1.2	0.6
Lappi	Lappi	51	61	29	43	1.0	1.8
	Länsi-Pohja	59	40	10	14	0.4	0.9
Ahvenanmaa		17	10	2	1	0.3	0.2

**Tartuntojen ilmaantuvuus
(tapausta / 14 vrk / 100 000 asukasta)**

**Positiivisten näytteiden
osuus**

Leviämisvaihe	yli 25–50	yli 2 %
Kiihtymisvaihe	alle 25	yli 1 %
Perustaso		alle 1 %